טובת הנאה לבעלים כיצד [א] ישראל שהפריש תרומה מכריו ומצאו ישראל אחר ואמר לו הא לך סלע זה ותנהו לבן בתי כהן מותר אם היה כהן לכהן אסור [ב] ותנא מאי טעמא לא קאמר מתנות כהונה אמר לך תרומה דקדושת הגוף היא דכיון דלא מתחלא לא אתי למיטעי בה הני כיון דקדושת דמים נינהו אתי למיטעי בהון (א) [ג] דבר מיתחל קדושתייהו בארבעה זוזי ואתא למינהג בהן מנהג דחולין אמר רבא תרומת חוצה לארץ אין בה משום כהן המסייע בבית הגרנות רב חמא יהיב ליה לשמעיה אמר שמואל [ד] תרומת חוצה לארץ בטילה ברוב רבה מבטלה ברוב ואוכל לה בימי טומאתו רב הונא בריה דרב יהושע כי מתרמי ליה חמרא דתרומה הוה רמי תרי נטלי דחולין וחדא נטלא דתרומה [ד] ושקיל חד מיכן ואילך רמי חדא ושקיל חדא ואמר [ו] שמואל תרומת חוצה לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש [ז] ואמר שמואל אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא במי שהטומאה יוצאה עליו מגופו והני מילי באכילה אבל בנגיעה לית לן בה אמר רבינא הילכך נדה קוצה [ח] חלה ואוכל לה כהן קטן ואי ליכא כהן קטן ישקלה לה בריש מסא ושדיא בתנורא והדר מפרשא חלה אחריתי כי היכי דלא תשתכח תורת חלה ואוכל לה כהן גדול רב נחמן ורב עמרם ורמי בר חמא הוו קאזלי בארבא סליק רב עמרם לאפנויי אתאי ההיא איתתא עלת קמייהו אמרה להו טמא מת מהו שיטבול ואוכל תרומת חוצה לארץ אמר ליה רב נחמן לרמי בר חמא וכי

רש"י

[ו] **טובת הנאה.** דבר מועט ואם היה כהן נותן סלע כדי שיתננו לכהן אחר קרובו אסור כיון דלדידיה חזיא הוי נראה ככהן המסייע: ה"ג ותנא מ"ט לא אמר מתנות כהונה ולא גרס ותנא קמא. [ז](א) בכולן יש בהן טובת הנאה ומפרש כגון ישראל שהפריש תרומה מכריו מאי טעמא לא אמר נמי או טבח שהפריש מתנותיו ורועה שהיו לו בכורות: **אמר לך תרומה.** היינו טעמא דשריא טובת הנאה דידה דקדושת הגוף היא דכולי עלמא ידעי דלא נפקא לחולין ולא אתי האי כהן דיהב אבי אמו הסלע בגיניה למיטעי ולמנהג בה ענין חול ולמימר איתחלא לה בהאי סלע דיהב ליה אבי אמו: **אבל הני.** מתנות בכור: **דקדושת דמים נינהו.** דאם רצה כהן למכור בשר בכור זרוע ולחיים וקיבה מוכרן לישראל ותו לא בעי ליה לישראל למיכלינהו בצלי ובחרדל כי היכי דעביד כהן הילכך אתי האי כהן למיטעי [ח] בהון וסבר כיון דבני קנין נינהו: **איתחל קדושתייהו בארבעה זוזי.** דיהיב [ט] אבי אמו (ג) דהיינו ד' זוזי ואתי למינהג בהו מנהג דחולין שלא יאכלם בצלי ובחרדל כדינם המפורש בפרק הזרוע והלחיים והקיבה (חולין דף קלג:) ומשום הכי לא תנינהו. והאי דנקט ובכולן הכי קאמר ובכולן התרומות והמעשרות יש בהן טובת הנאה: **תרומת חוצה לארץ.** [י] דרבנן היא ויכול ליתנם לכהן המסייע: **לשמעיה.** כהן: **בטילה ברוב.** לאוכלה לזר ולא בעינן אחד ומאה ולאחר שעירבה ברוב חולין יכול לאכול [יא] זר או כהן בימי טומאה לאחר שביטלה: **רבה.** כהן היה דמדבית עלי קאתי: **חמרא דתרומה.** דחוצה לארץ: [יב] **אוכל והולך.** הטבל וישייר כדי תרומה ויפרישנה באחרונה: **טומאה** [יג] **יוצאה מגופו.** כגון זב וזבה ונדה ובעל קרי אבל לטמא מת שריא: **בנגיעה לית לן בה.** ואע"ג שמטמאה לא איכפת לן דלאו מוזהר עליה לשומרה שלא יטמאנה: **הילכך.** דבנגיעה אינו מוזהר נדה קוצה לה חלה ואכיל להו(ד): **כהן קטן.** ולא גדול [יג] מפני שהטומאה יוצאה עליו מגופו ואם טבל לקריו הרי הוא כקטן. ל"א(ה) להכי נקט כהן קטן שלא ראה קרי ולא יצאה טומאה מגופו ובשאלתות דרב אחאי(ו) מפרש הכי [יד]: **בריש מסא.** פורגו"ן דכמה דאפשר לאיזדהורי מזדהרא מליגע בה מאחר שקראה לה שם: **כהן גדול.** כהן שהגיע לכלל מצות(ז): [טו] **מן לאפנויי.** [לנקבים]: **מהו שיטבול ויאכל תרומת חוצה לארץ.** בלא הערב שמש: וכי

תוספות

מקומות צריך לחלק בדברים כי ההיא דפסחים בריש מקום שנהגו (דף נא.) גבי הנהו דמפרשו חלתא מארוזא דאמרינן דאי רוצה לאו אורז אכלי ניכלה זר באנפייהו דלמא אתו לאפרושי מן הפטור על החיוב ובפ"ק דיומא (דף י.) גבי סוכת החג בחג חייבת [בעירוב] ובמזוזה ובמעשר דקאמר התם דמדאורייתא קאמר דאי מדרבנן דלמא אתא לאפרושי מן הפטור על החיוב ובדמאי [טז] הלוקח מן עובד כוכבים למ"ד יש קנין חייבו חכמים ולא חשו לכך: **ואתי** למינהג בהו מנהג דחולין. ובעינן (זבחים דף כח.) למשחה ולגדולה כדרך שהמלכים אוכלין [יז] בצלי ובחרדל ובכל מתנות כתיב למשחה אפילו בזרוע ובלחיים ובקיבה כדמשמע הכא וגבי תרומה לא מצינו שיצריך בשום אכילה בגדולה דשמא לא שייך גדולה אלא בבשר: **תרומת** חוצה לארץ בטלה ברוב. להתירה לכהן טמא קאמר כדקאמר רבה מבטל לה ברוב (ואפילו) בימי טומאתו ולא כמו שפירש הקונטרס לאוכלה זר ולא בעיא אחד ומאה דבהדיא מוכח במנחות בפרק רבי ישמעאל (דף סז.) [יח] דאסורות לזר גבי חלת עובד כוכבים בארץ ותרומתו בחוצה לארץ מודיעין אותו שהוא פטור חלתו נאכלת לזרים ותרומתו אינה מדמעת [יט] דדייק התם הא דישראל מדמעת משמע דאינה עולה לאכול לזרים אלא באחד ומאה: **רבה** מבטל לה ברוב כו'. רבה גרס שהיה כהן [כ] דאמרינן רבה מדבית עלי קאתי אבל רבא לא היה כהן כדמוכח בפרק הזרוע (חולין דף קלג.) דא"ל רבא לשמעיה זכי לי מתנות כו': **אוכל** והולך ואח"כ מפריש. משמע דלא בעי מוקף מיהו הייתי יכול לפרש שבאחרונה לאחר שיפריש התרומה [כא] ישאר מכריו שיתקיים בו מוקף אבל בקונטרס פי' דאוכל והולך [כב] וישייר כדי תרומה ויפרישנה באחרונה: **הילכך** נדה קוצה לה חלה ואכיל לה כהן קטן. יש קצת תימה אמאי נקט כהן קטן והלא אפילו גדול יכול לאוכלה אחר [כג] שטובל וטהר מקריו ואי משום טורח טבילה והלא גם בא"י טובלין [כד] לתרומה וגם בבבל היו טובלים לתרומת חוצה לארץ כדמשמע לעיל דלא [כה] אכיל לה רבה ברוב אלא בימי טומאתו ובריש בנות כותים (נדה דף לג.) שהטבילוה קודם לאמה לסוכה שמן של תרומה ונראה לר"י מתוך כך דאין לחלה זו שיעור ולפי שדבר מועט הוא נותנה לכהן קטן והכי משמע לישנא [כו] דשקליה בריש מסא שהדבר מועט הוא ואע"ג דלא מזכיר לה אלא גבי שריפה מ"מ משמע דהכיא נמי דנותנה לקטן דבר מועט [כז] וגם אותה שנשרפת הוצרך להזכיר בריש מסא לפי שהיא משליכה בתנור אבל תרומה שלהם שהיתה מן התבואה לא היתה ראויה כל כך ליתן לכהן קטן אפילו לא היה לה שיעור שקטן היה מאבדה וכן יין ושמן ועוד י"ל שהתרומה יש לה שיעור כגון תרומת מעשר: **בריש** מסא ושדי לה בתנורא. פי' בקונטרס דכמה דאפשר [כח] לאזדהורי מליגע בה מאחר שקרא עליה שם מיזדהר וקשיא לפירושו דהא בנגיעה אמרו דלית לן בה ולגמרי שרי ליגע אלא נקט ריש מסא לפי שדרך להפך בו גחלים ועצים כמו שפי' בקונטרס מסא פורג"א בלע"ז ויכול להכניס יפה החלה בתנור בתוך האור ונראה דמסא היינו מרדה שרודין בו את הפת כדמשמע בתענית (דף כה.) גבי דביתהו דר' חנינא [כט] דקאמר לה שיבבתה אייתי מסא דקא חרכא ריפתא וקאמרינן התם [ל] אף היא להביא מרדה נכנסה [לא] אבל מתארא יכול להיות פורגו"ן כמו שפי' הקונטרס בפ"ק דחגיגה (דף ד:) גבי [לב] [מרים] מגדלא דרדקי שקלתיה למתארא וקא מהדרא תנורא שהיתה אוחזת האוד של תנור שקורין מכבדת את התנור ולפי שיש דברים שאין מתחייבין בחלה עד לאחר אפייה כגון סופגנין ודובשנין [לג] כפ' כל שעה (פסחים דף לז.) וכדאמר עושה עיסה לשה ואפאה והפריש ממנה חלה נקט שקיל לה בריש מסא דכשבא לרדותה שורפה ומשליכה באש נראה המרא עצמה: **פסקי**[לד] והדר מפרשא חלה אחריתי. משמע שלא החמירו להפריש חלה שניה אלא היכא דליכא כהן קטן ולא [לה] כהנהו מקומות דקתני במסכת חלה (פ"ד מ"ח) שלעולם מפרישין שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן דאותן מקומות קרובין לא"י ומתחזיא חלה דידהו כחלת הארץ טמאה וטעונה שריפה דגזרו עליה שלא לאוכלה אפילו כהן טהור גמור מחמת שהיא טמאה ולכך מפרישין לעולם של אור וחלה שניה שלא תשתכח תורת חלה כדמפרש נמי הכא אבל כאן [לו] בבבל שזה רחוק מארץ ישראל ולא מתחזיא חלה דידהו כחלת הארץ טמאה ולא גזרו עליו שום איסור מחמת טומאה עצמה ולכך התירוה גם לכהן [לז] טמא כיון דלא יוצאה עליו מגופו וגם התירו לבטל ברוב והשניה אוכל כהן גדול אפילו זב דלא מפליג הכא כלל דאע"ג דבחלה שניה דהתם תנן (גם זה שם) ואסורה לזבין ולזבות ולנדות וליולדות ואין ללמוד [לח] דהא דהכא לאוסרה לזבים ולזבות שהיא בבבל רחוק מא"י וגם [לט] אינה טעונה להפריש אלא היכא דליכא כהן ממקומות הקרובים הקבועים להפריש שתי חלות לעולם ויש פירושים שמוגה בהם דהך חלה אחריתי דהכא אין קורא עליה שם חלה דלית ליה תורת חלה ומסתברא דאינה מדמעת

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פי"ב מהלכות תרומות הלכה כ [ועי' בטור י"ד סימן שלא שמתה על הרמב"ם ובי' מיימון]: ב מיי' פ"ט מהלכות בכורים הלכה יב:

ז ג מיי' פי"ג מהלכות תרומות הלכה יא:

ד [מיי' פ"ב מהל' מעשר הל' ה טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף ע]:

ח ה מיי' פ"ו מהלכות תרומות הלכה ח:

ט ו מיי' שם פי"ב הל' א טוש"ע י"ד סימן שכב סעיף ה ואו"ח סימן תנז סעיף ב בהגה:

י ז מיי' פ"ה מהלכות בכורים הל' י טוש"ע שם:

◆

מוסף רש"י

תרומת חוצה לארץ. הואיל ואינה מן התורה, כדקי"ל בקדושין (לו:) כל מצוה שתלויה בפירות הגדלין בארץ אינו נוהג אלא בארץ (ביצה ט.). **והני מילי באכילה.** כולה שמואל אמרה, ואפילו זב ונדה לא פסלי לה בנגיעה (נדה לב.).

◆

רבינו גרשום

טובת הנאה. שיכול ליתנה לכהן שירצה ולקבל בה דבר מועט כדקאמר כיצד ישראל וכו': אם כהן לכהן. כלומר אם היה כהן אותו שנותן לו הסלע כדי לזכות בה [א] הכהן אסור דנראה כמו לאותו כהן מוכרה באותו הסלע והוי ככהן המסייע בבית הגרנות: ותנא קמא דקאמר אין נותנן להן תרומה ומעשר בשכרן ואם עשו כן חיללו מאי טעמא לא אמר במתנות נמי. להכי קאמר ות"ק משום דהאי דקאמר ובקשו חכמים לקונסו כו' הוי תנא אחריתי: אמר לך. דכיון דלא מיתחלא שלעולם אין פדיון לתרומה להוציאה לחולין לא אתי למטעא בה דאע"ג דאמרינן הכא חיללו לא אתי כהן לזלזולי בהו למיכל בטומאה. אבל הני מתנות כיון דקדושת דמים נינהו דנפדין אי אמינא חיללו אתי למיטעא בהו ואתי למינהג בהו מנהג זלזול דחולין ושמא יאכילו לכלבים והוי בזיון. אין בה משום כהן כו'. דלא חמירא כ"כ: יהיב ליה לשמעיה. כהן בשכרו ולא חייש לנראה כמסייע: מבטלה ברוב. אחד בשנים ולא צריך אחד במאה כמו תרומת הארץ: ואכיל ליה. אפילו ישראל בימי טומאה כמו חולין. ורבה כהן הוה: ורב הונא נמי [ב]. וחדא דתרומה ושקיל חדא ואכיל [ושתי] לה ומיכן ואילך רמי חדא דתרומה באותן תרי נטלי ושקיל חדא וכן היה עושה עד שכלה כל התרומה ומבטלה כן: ואח"כ מפריש. אפילו לבסוף: כהן שטומאה יוצא מגופו. כגון זב ובעל קרי: אבל בנגיעה לית לן בה. אפילו אותו שטומאה יוצא מגופו יכול ליגע בה: הילכך נדה קוצה לה חלה. בחוצה לארץ דנדה נמי טומאה יוצאה מגופה: ואכיל לה כהן קטן. שאין טומאה יוצאה מגופו. והך (תרומה) [חלה] דתנינן הכא דאכיל כהן קטן כלומר שאסורה למי שהטומאה יוצאה עליו מגופו כולה בשל אור קתני דשתי חלות (והיינו תרומות) יהבינן בזמן הזה אחת לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור ואותה של אור היא תרומה מן התורה ובהכי שרינן לה לאור דלא מצינא למיתבא לכהן לפי שחוצה לארץ בחזקת טמא ובבית הפרס דמיא ולהכי יהבינן לה לאור וההיא דיהבינן לכהן כי היכי דלא תישתכח תורת חלה מישראל והכי מסתבר דהך תרומה בתרומה של אור עסקינן דאי תרומה של כהן למאי אצטריך ליה למיתבה לכהן קטן אפילו כהן טמא מצי אכיל לה דהכי גרסינן במסכת חלה בפרק האחרון בשתי נשים שעשו שני קבין. רבן גמליאל אומר שלש ארצות לחלה כו' וטבול יום אוכלה. רבי יוסי אומר אינו צריך טבילה. למ"ה: ברישא מסא. ראשית העיסה:

א) נראה דל"ל כדי לזכות בה לכהן אחר אסור דנראה כמו דמוכרה לאותו הכהן באותו הסלע וכו'. ב) נראה דל"ל ורב הונא נמי היה עושה כן: רמי תרי נטלא דחולין וחדא וכו'.

מסורת הש"ס

א) נ"א סבר ול"ג נ"ק, ב) תוספתא דדמאי, ג) [ועי' כל"מ פי"ג דין יא מהלכות תרומות שני נוסחאות ופירושיהן], ד) [חולין ע. ע"ש], ה) [נדה לג.], ו) [תוס' חולין קב. ד"ה חלת וכו' וכן בהרא"ש פ' כל הבשר סי' ד' גרסו אמר רבינא הלכה וכו' מיהו בשאלתות פי' אמר איתא הלכך], ז) בכולן יש בהן טובת הנאה ומפרש וכו' מכריו הס"ד ומה"ד טובת הנאה דבר מועט הס"ד ומה"ד ואם היה כהן כו' ככהן המסייע הס"ד ומה"ד ה"ג ותנא מ"ט וכו' ות"ק הס"ד ומה"ד מ"ט לא אמר כו' בכורות הס"ד ומה"ד אמר לך נ"ק, ח) [ד"ה ית.], ט) לה כהן הד"א נ"ק, י) [רש"ש מת"ן], כ) [פ' אמור ס"י קח], ל) בס"א ליתא כאן כל הל"א דלעיל ד"ה כהן קטן, מ) נ"ק, נ) חלה נ"ק, ס) רש"א, ע) ואכיל לה נ"ק, פ) צ"ל דמשמע הא תרומת חו"ל דישראל מדמעת ואינה עולה כו' נ"ק וע"ש בתוס' ד"ה ותרומה אינה מדמעת, צ) נ"א וגבי נ"ק, ק) נ"ק, ר) צ"ל פורנו"ן ומכבדת, ש) [נ"ק לג. וע"ש תוד"ה ואפאה], ת) ארץ ישראל ונגזרו טומאה עליה נ"ק, א) אין נ"ק.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' למיטעי בהון סבר תיתחל קדושייהו: (ב) רש"י ד"ה ה"ג וכו' ות"ק האי בכולן: (ג) ד"ה תיתחל וכו' אבי אמו סלע דהיינו:

◆

לעזי רש"י

פורגו"ן. שפוד חתייה.

◆

שיטה מקובצת

א] ישראל. עיין בתוס' לקמן (דף נג ע"ב): ב] אסור יש בקצת ספרים כתוב כאן א) רשב"א אומר אף במתנות כהונה כן כיצד ישראל שהפריש ד' זוזי למתנות כהונה ומצאו ישראל אחר ואמר לו הילך סלע ותנם לבן בתי כהן מותר ואם כהן לכהן אסור ותנא וכו' ורש"י ל"ג לה: ג] סבר תיתחל קדושתייהו: ד] דתרומה ומכאן ואילך רמי חדא: ה] קוצה לה חלה: ו] קמא ותנא דאמר בכולן: ז] למיטעי בהו וסבר: ח] דיהיב לה אבי אמו סלע דהיינו: ט] לארץ מדרבנן היא: י] לאכול הכל זר: יא] לארץ הס"ד ומה"ד הוה רמי תרי דחולין וחד תרומה לבטלה ברוב והוה שקל חד נטל דהלהא ושביק תרתי ומכאן ואילך רמי חדא לגו תרתי לבטלה והוה שקיל חדא והוי להו תרי כדמעיקרא לבטלה אחרינא: יב] טומאה יוצאה מגופו: יג] גדול הואיל והיא עצמה טמאה בנדה שהטומאה יוצאה מגופה ל"א כו' והשאר נמחק: יד] הכי והדר מפריש חלה אחריתי וג"ל דאין קורא לה שם דלית לה תורת חלה: טו] מצוה הס"ד ומה"ד לאפנויי לנקבים הס"ד: טז] ובדמאי הלוקח מן: יז] אוכלין צלי ובחרדל ובכל מתנות כהונה כתיב: יח] ישמעאל דאסורה לזר: יט] מדמעת ודייק התם: כ] כהן כדאמרינן רבה ואביי מרבית: כא] התרומה שייר מכריו מעט כדי שיתקיים: כב] והולך הטבל וישייר כדי תרומה באחרונה ויפרישנה: כג] אחר שטבל וטהר: כד] טובלין כהנים לתרומה: כה] דלא מבטל לה חיבת אכיל נמחק: כו] לישנא דשקלה לה בריש מיסא דלא מדכר מיסא אלא גבי ההיא דשדי ליה בתנורא מ"מ חיבות מזכיר לה שריפה נמחק: כז] מועט הוא וגם: כח] דאיפשר לאיזדהורי מליגע: כט] חנינא דקא טרפא שיבבתא וכו' וקאמרה: ל] התם תנא אף: לא] נכנסה וכן פי' בערוך אבל: לב] גבי מרים מגדלא כו' וקא מהדרא תנורא שהיתה כו' שקורין פורגין ומכבדת: לג] ודובשנין דפרק כל: לד] חיבות והדר מפרשא נמחק: לה] ולא דמי להנהו מקומות: לו] כאן היה רחוק מא"י: לז] לכהן קטן כיון דאין טומאה יוצא מגופו: לח] ללמוד הך דהכא: לט] אינה קבועה טעונה להפריש כו' כהן קטן ממקומות:

א) וכ"ה בתוספתא לדמאי פ"ה ע"ש.